

KAM-juridiikkaryhmän kokous 4/2021

Läsnä: Timo Enroth (pj.), Pekka Heikkinen, Juha Henriksson, Outi Hupaniittu, Roni Iilomo, Anniina Jaatinen, Mikko Kuutti, Raimo Lepistö, Kimmo Leva, Kristina Linnovaara, Jonas Lång, Riikka Lönnblad, Rauha Maarno, Soile Manninen, Irma Reijonen (siht.), Elina Selkälä

Vierailija: Susanna Änäs

Aika: maanantai 3.5.2021 klo 13-14.53

Paikka: Teams-kokous verkossa

1. Kokouksen avaus ja asialista

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Koska ryhmän kokoonpanoon on tullut muutoksia, käytiin lyhyt esittäytymiskierros. Uusina jäseninä mukaan tulivat Museovirastosta Roni Iilomo ja Anniina Jaatinen.

Asialistalle lisättiin oikeuksien siirtosopimus HY:ssä (kohdaksi 5) ja arkistolain uudistus (kohdaksi 6).

2. Valitaan kokouksen sihteeri

Kokouksen sihteerinä toimii Irma Reijonen.

3. Edellisen kokouksen muistio

Muistio merkittiin tiedoksi.

4. Alkuperäiskansojen kulttuuriperintö ja avoimet lisenssit

Susanna Änäs Open Knowledge of Finland' sta esitteli OKM:lle valmisteltua avustushakemusta hankkeelle *Public domain – Kulttuuriperinnön avoimen saatavuuden uudet haasteet*. Hankkeessa on tarkoitus käsitellä alkuperäiskansojen public domain -teosten juridista asemaa ja kipukohtia tekijänoikeuslain muuttuessa. Lisäksi siinä tutkitaan tekijänoikeudettomien teosten jakamisen käytäntöjä suomalaisissa muistiorganisaatioissa. Avustusta haetaan selvityksen tekemiseen ja keskustelutilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen.

Keskusteltiin tekijänoikeutta käsittelevät seminaarin/webinaarin järjestämisestä yhteistyössä. Todettiin, että KAM-juridiikkaryhmästä voidaan löytää puhuja tai puhujia tilaisuuteen, ja ehdotettiin Digimeä järjestäjätahoksi, joka koordinoisi järjestelyjä. Muun yhteistyön osalta sovittiin, että Susanna Änäs toimittaa hankesuunnitelman KAM-juridiikkaryhmälle, joka pohtii sen pohjalta, millaisia yhteistyömahdollisuuksia ja yhteisiä kiinnostuksen kohteita se tarjoaa.

5. Oikeuksien siirtosopimus HY:ssä

HY:ssa valmistellaan sopimusta tutkimusaineiston oikeuksiensierrosta. Sopimus tulisi liitteeksi työsopimukseen, ja se koskisi kaikkea tutkimusta. Sopimuksella tutkija siirtäisi kaikesta tutkimusaineistostaan (ml. data) rinnakkaisoikeudet yliopistolle. Sopimusluonnosta ei ole vielä jaettu nähtäväksi, ja asian suunnittelu onkin aiheuttanut vilkkaan ja osittain vääriin asioihin kohdistuvan keskustelun. Yliopisto pyrkii yhteen, keskitettyyn sopimukseen tieteenalasta riippumatta, jotta aineistojen oikeuksien hallinnointi olisi selkeämpää. Nykyisessä käytännössä oikeuksista sovitaan projektikohtaisesti ja vastuu sopimisesta on projektin johtajalla.

Yliopistojen pyrkimys tutkimusaineistojen keskitettyyn hallintaan näkyy myös kulttuuriperintöorganisaatioissa, sillä ne ottavat vastaan ja säilyttävät tutkijoiden aineistoja, joilla on kulttuuriperintöarvoa. Erityisesti humanistisen tutkimuksen aineistojen erityispiirteitä ei aina tunnisteta, ja yliopistoilla saattaa olla tietosuojasta erilaisia näkemyksiä kuin arkistoilla. Kolmansien osapuolien oikeudet saattavat unohtua, kun sopimuksia tehdään yliopiston ja tutkijan välillä.

6. Arkistolain uudistaminen

Arkistolain uudistaminen on jälleen vireillä. 2020 valmistui arkistolain esiselvitys –työryhmän rapotti. Nykyisen lainsäädännön puutteita on mm. se, että yksityisarkistoja koskevaa säätelyä ei ole, eikä Kansallisarkiston rooli ole toimiva. Tiedonhallintalaki ei käsittele lainkaan arkistointia ja arkistoja. Parhailaan arkistointistrategiatyöryhmä tekee esiselvitystä ja kerää kommentteja kunnilta ja muutamilta yksityisarkistoilta. Ensimmäiset selvitykset julkistetaan kesäkuussa ja laajemmat kuulemiset ovat tulossa myöhemmin.

7. DSM-tekijänoikeusdirektiivin implementointi

Valtaosa Euroopan maista myöhästyy lain täytäntöönpanon aikataulusta. Jos Suomessa kansallisen implementoinnin suunniteltu aikataulu pitää, lakiluonnoksen pitäisi tulla alkukesästä lausunolle. Odotellaan ja ollaan valmiita lausumaan nopeallakin aikataululla aiemman kannanoton pohjalta tarpeellisia kohtia tarkentaen.

8. Kopioston lupatuoteneuvotteluiden mahdollinen vaikutus DSM-TekOikDir. kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten poikkeuksen säätämiseen.

Museoiden Kopiosto-sopimusten neuvottelua varten kootaan tietoa siitä, kuinka paljon museoiden kokoelmissa on tekijänoikeudenalaisia teoksia. Tätä tietoa ei ole museoissa kerätty ja nyt Museoliitto kartoittaa tilannetta kyselyllä. Kyse on paitsi rahallisista korvauksista myös erilaisista käyttöehdoista ja käytön rajoituksista.

On hankalaa määritellä, kuinka paljon museoiden kokoelmissa on kaupallisen levityksen ulkopuolella olevia Out-of-Commerce teoksia. Esimerkkeinä mainittiin pienpainatteen ja valokuvat sekä yksityisessä käytössä olleet aineistot, jotka päätyvät lahjoituksina museoihin.

DSM-direktiivin mukaan tällaisen aineiston käytöstä voi sopia sopimuslisenssin perusteella tai kulttuuriperintölaitokset voivat itse selvittää aineistojen Out-of-Commerce -statuksen EUIPO-portaalin avulla. Keskusteltiin tekijänoikeusjärjestöjen edustavuudesta. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on oikeus päättää lain edellytykset täyttävistä edustajista.

9. Whistleblower-direktiivin [implementointitilanne](#)

Asiassa ei ole olennaista uutta kerrottavaa edellisen kokouksen jälkeen.

10. Työn alla olevat lausunnot

Ryhmän jäsenillä ei ole lausuntoja valmistelussa.

11. Tulevia tapahtumia

- [Webinaari: Kulttuuriperintöstrategia 2030 - Taustaselvityksestä kohti teemojen valintaa 5.5.](#)
- [Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreä pöytä 21.5.](#)

- [Kulttuuriperintölaitosten aineistojen hankinta, käyttö ja jatkokäyttö 21.5.](#)

12. Muut asiat

Muita käsiteltäviä asioita ei ollut.

13. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään ma 7.6. klo 14-16.

14. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 14.53.